

Exit Nationaal Alcohol Plan!

19 december 2013

Op de Interministeriële Conferentie Drugs van 17 december 2013 kon geen akkoord worden bereikt over een 'light-versie' (al veel te fel afgezwakt) van het Nationaal Alcohol Plan (NAP). De Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw (VAD) vindt dit bijzonder jammer. Een evenwichtig NAP heeft al vaker bewezen dat het overmatig en problematisch gebruik kan verminderen. Een gemiste kans na maandenlange onderhandelingen. Toch ziet VAD liever geen NAP dan een light-versie die niet effectief is en nieuwe initiatieven in de toekomst hypothekeert.

Een evenwichtig beleid: inzetten op beschikbaarheid, preventie en hulpverlening

Het in juni voorgestelde NAP richtte zich zowel op beschikbaarheid van alcohol als op preventie, vroeginterventie en zorg. De acties op vlak van beschikbaarheid gingen over een verbod op verkoop van alcohol in automaten, in nachtwinkels en in verkooppunten van benzinstations, evenals een verbod op 'happy hours' en tijdelijke prijspromoties en het optrekken van de beginleeftijd tot 18 jaar. Allemaal evidente maatregelen wanneer men een daling van de alcoholconsumptie in het algemeen en van problematisch gebruik in het bijzonder, ernstig neemt. Ze zijn daarenboven essentieel in het verminderen van het aantal verkeerslachtoffers als gevolg van alcoholmisbruik. In de loop van de besprekingen sneuvelden vrijwel alle hierboven vermelde maatregelen aan aanbodzijde. Finaal vormden het verbod op verkoop van alcohol in automaten en een onderzoek naar de minimumleeftijd de druppel die ervoor zorgde dat het hele plan werd afgevoerd.

Grote ontgoocheling bij zowel politici als preventiewerkers en hulpverleners in de gezondheidssector. De alcoholindustrie en de economische belangen hebben het gewonnen van een evenwichtig plan dat de ambitie had om de schadelijke effecten van alcohol te beperken door de overconsumptie van alcohol en binge drinken te verminderen.

De lijst van maatregelen op vlak van preventie, hulpverlening en monitoring kregen wel alle steun. Dat hoeft niet te verbazen. Uitgebreid internationaal onderzoek naar de effecten van verschillende maatregelen toont aan dat louter educatieve strategieën op zich niet voldoende effect hebben. Educatie is nodig om een maatschappelijk draagvlak te creëren, om mensen bewust te maken van de risico's van overmatig alcoholgebruik en hen er verantwoordelijk mee te leren omgaan. Daarnaast zijn initiatieven nodig die het aanbod beperken en reguleren, om intenties en goede voornemens om te zetten in reëel gedrag. Van de louter educatieve maatregelen hoeft de industrie niks te vrezen.

Aandacht voor een ruim en gediversifieerd hulpverleningsaanbod (zelfhulp, online hulp, ambulante en residentiële aanbod, een zorgtraject) is een belangrijk maatschappelijk signaal dat de alcoholproblematiek uit de taboesfeer haalt en effectief hulp biedt aan mensen met alcoholproblemen, maar het blijft dweilen met een open kraan. Er zijn nu eenmaal structurele maatregelen nodig die de beschikbaarheid van alcohol beperken.

Betutteling versus individuele vrijheid

Het debat over het NAP heeft de neiging in banale discussies te verzanden, over betutteling en regulering door de overheid versus individuele verantwoordelijkheid en vrijheid. Het antwoord ligt in het midden bij emancipatie en empowerment. Ingrijpen op het aanbod via aanpassingen die de publieke ruimte beschermen (in kader van gezondheid en veiligheid) is niet gelijk aan betutteling, maar maakt de gezonde keuze wel gemakkelijker. De uiteindelijke keuze blijft bij de burger (emancipatie). En hiervoor zijn educatie en het aanleren van persoonlijke en sociale vaardigheden op zijn plaats (empowerment).

Beschermende maatregelen botsen in eerste instantie vaak op weerstand omdat ze gezien worden als een (onterecht) ingrijpen van de overheid in onze vrijheid van handelen. Wanneer deze maatregelen na verloop van tijd geïntegreerd geraken in onze samenleving kunnen we ons nog nauwelijks voorstellen dat het ooit anders was. Wie zou anno 2013 nog aanvaarden dat er op restaurant wordt gerookt?

In aanvang zijn deze maatregelen niet populair en dat heeft zeker te maken met de grote tolerantie die we als samenleving hebben tegenover alcohol. Eens de ruimere samenleving de voordelen ervan ervaart, is aanvaarding evident en wordt niet meer van betutteling gesproken. Het vraagt wel enige moed van beleidsmakers om deze maatregelen te nemen, en een zicht en engagement op doelstellingen op langetermijn.

Economische gevolgen voor alcoholindustrie versus hoge kostprijs van de sociale, economische en gezondheidsschade als gevolg van alcoholmisbruik

De alcoholindustrie wijst op de economische gevolgen van een performant alcoholplan. Bier van bij ons en bij uitbreiding de verkoop van alcoholische dranken zorgt voor heel wat tewerkstelling. Een daling van het alcoholverbruik heeft economische gevolgen. De keerzijde van de medaille is vandaag de hoge kostprijs van het verlies aan productiviteit, absentisme en werkloosheid als gevolg van alcoholproblemen op de werkvloer, naast de gevolgen van (zowel arbeids- als verkeers)ongevallen onder invloed. Hier wordt geen melding van gemaakt! De kostprijs van alcoholproblemen in de gezondheidszorg (louter hospitalisatie) werd in 2008 geschat op € 553.217.388 (Vander Laenen, et al – Drugs in Cijfers III) en op vlak van veiligheid op € 74.773.649 (ibid). De sociale kost van alcohol binnen de Europese Unie bedraagt 155,8 miljard euro (Rehm, 2013).

Afsluitend:

Een effectief NAP is een gebalanceerd plan met strategieën op vlak van vraag en aanbod, controle op de regelgeving en aandacht voor monitoring en evaluatie.

We zijn beter af zonder NAP dan met een flauw afkooksel van wat niet of weinig effectief is en dat ons vastzet tot 2018.

De voorgestelde strategieën op vlak van gezondheid zijn belangrijk en nodig, maar zitten reeds grotendeels verankerd in bestaande actieplannen en gaan gelukkig gewoon door.

Het NAP moet een onderhandelingstool worden voor de nieuwe regeringen en coalities.

Ten slotte willen we ook benadrukken dat de meest effectieve maatregelen, namelijk een doortastend prijsbeleid én beperking van reclame en marketing, in het voorliggend plan ontbreken en hiermee een aantal kansen op succes laten liggen.

VAD, Vereniging voor Alcohol- en andere Drugproblemen vzw
Vanderlindenstraat 15, 1030 Brussel
T 02 423 03 33 | F 02 423 03 34 | vad@vad.be | www.vad.be

